(Akty přijaté podle hlavy V Smlouvy o Evropské unii)

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY 2005/304/SZBP

ze dne 12. dubna 2005

o předcházení konfliktům v Africe, jejich zvládání a řešení a o zrušení společného postoje 2004/85/SZBP

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, a zejména na článek 15 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Primární odpovědnost za předcházení konfliktům na africkém kontinentě, jejich zvládání a řešení spočívá na Afričanech samotných.

(2) Rámcové podmínky pro činnosti vykonávané v souvislosti s předcházením konfliktům v Africe, jejich zvládáním a řešením stanoví mezinárodní právo.

(3) Rada bezpečnosti Organizace spojených národů má podle Charty Organizace spojených národů primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.

(4) Při vypracovávání rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN je obrana postojů a zájmů Evropské unie plně zajištěna použitím článku 19 Smlouvy o Evropské unii.

(5) Dne 26. ledna 2004 přijala Rada společný postoj 2004/85/SZBP o předcházení konfliktům v Africe, jejich zvládání a řešení [1].

(6) Dne 22. listopadu 2004 schválila Rada akční plán na podporu míru a bezpečnosti v Africe poskytovanou v rámci EBOP a závěry týkající se míru a bezpečnosti v Africe, dne 13. prosince 2004 pak Rada potvrdila obecné zásady pro provádění uvedeného akčního plánu. V této souvislosti Rada zdůraznila doplňkovou povahu opatření v rámci SZBP (včetně podpory EBOP), afrického mírového projektu, nástrojů Společenství a bilaterálních jednání členských států.

(7) Podpora míru, bezpečnosti a stability na africkém kontinentě je jedním z cílů Africké unie (AU) a řešení konfliktů mezi členskými státy mírovými prostředky je jednou ze zásad zakotvených v zakládajícím aktu AU. Předcházení konfliktům, jejich zvládání a řešení byly předmětem rozhovorů s Organizací africké jednoty (OAJ) a jejím nástupcem, Africkou unií, a jsou obsaženy v Káhirské deklaraci a v akčním plánu. Africká unie a africké subregionální organizace jsou hlavními činiteli v předcházení konfliktům v Africe, v jejich zvládání a řešení.

(8) Účinné předcházení konfliktům vyžaduje strategie, které vytvoří podmínky pro stabilní a předvídatelnější mezinárodní prostředí, jakož i komplexní a vyvážené programy podpor a rozvojové pomoci ke zmírnění tlaků vyvolávajících násilné konflikty; je také potřeba brát v úvahu důležitost ekonomických faktorů, které ovlivňují konflikty v Africe, jakož i potenciál diplomatických a hospodářských opatření pro předcházení násilným konfliktům a jejich řešení.

(9) Mezi předcházením konfliktům a demokracií, lidskými právy, právním státem a řádnou správou věcí veřejných existuje spojitost, přičemž při posilování schopností zvládat konflikty mírovými prostředky musí hrát strategickou úlohu rozvojová spolupráce.

(10) Ve všech politikách týkajících se míru a bezpečnosti je nutné zaměřit se na souvislost mezi HIV/AIDS a konflikty. Ve všech fázích konfliktu, od předcházení konfliktu po obnovu, vytváří nestabilita podmínky pro rychlé šíření této pandemie. Šíření HIV/AIDS má samo o sobě závažné společensko-ekonomické a politické důsledky krátkodobé i dlouhodobé povahy.

(11) Dne 23. června 2000 uzavřelo Evropské společenství a jeho členské státy v Cotonou dohodu o partnerství s africkými, karibskými a tichomořskými státy (AKT).

[1] Úř. věst. L 21, 28.1.2004, s. 25.

(12) Evropský parlament přijal dne 30. listopadu 2000 usnesení o účasti žen na řešení konfliktů mírovými prostředky a Společné parlamentní shromáždění AKT-EU přijalo dne 21. března 2002 usnesení o otázkách rovnosti pohlaví.

(13) Dne 8. prosince 2003 přijala Rada obecné zásady týkající se dětí v ozbrojených konfliktech,

PŘIJALA TENTO SPOLEČNÝ POSTOJ:

Článek 1

1. EU bude přispívat k předcházení násilným konfliktům v Africe, jejich zvládání a řešení prostřednictvím posilování schopností a prostředků afrických států pro činnost v této oblasti, zejména posílením dialogu s AU, subregionálními organizacemi a iniciativami a organizacemi občanské společnosti a poskytováním podpory těmto subjektům. V rámci tohoto procesu přijme Evropská unie další opatření na podporu koordinace mezi četnými možnými účastníky, včetně lepší koordinace opatření přijatých Společenstvím a jeho členskými státy, a to zejména v rámci akčního plánu na podporu míru a bezpečnosti v Africe poskytovanou v rámci EBOP a obecných zásad pro jeho provádění.

2. EU provede zejména akční plán na podporu míru a bezpečnosti v Africe poskytovanou v rámci EBOP v souladu s obecnými zásadami schválenými Radou. Zlepší se koordinace příspěvků členských států a Společenství a prozkoumají se možnosti řídícího mechanismu, který by usnadnil sdružování dobrovolných příspěvků členských států.

3. K dosažení výše uvedeného cíle zdokonalí Evropská unie, během posilování svých schopností v oblastech řešení krizí a předcházení konfliktům, úzkou spolupráci s Organizací spojených národů a příslušnými regionálními a subregionálními organizacemi. Spolupráce s Organizací spojených národů v rámci řešení krizí se rozvíjí v souladu s prováděním společného prohlášení ze dne 24. září 2003 o spolupráci OSN a EU v rámci řešení krizí a jako součást tohoto provádění. Evropská unie, jakkoli oddána zásadě, že Afrika rozhoduje o svém osudu, je nadále připravena zapojit se do řešení krizí v Africe vlastními prostředky, kdykoli to bude nutné.

4. Evropská unie vyvine iniciativy zaměřené na dlouhodobé předcházení konfliktům a budování míru, neboť uznává, že pokrok v těchto oblastech je též nutným předpokladem pro to, aby byly africké státy schopny vytvořit si prostředky pro účinný boj proti terorismu a udržet si je.

5. Evropská unie vyvine aktivní, komplexní a jednotný přístup, který poslouží také jako společný rámec pro akce jednotlivých členských států. V rámci tohoto přístupu a za účelem zvýšení schopností včasného zásahu bude předsednictví ve spolupráci s generálním tajemníkem, vysokým představitelem, a Komisí nadále vypracovávat roční přehled, jehož cílem je rozpoznat a sledovat potenciální násilné konflikty a předkládat politická řešení k zamezení jejich vzniku nebo opakovaného výskytu.

Článek 2

Politika Evropské unie se zaměřuje na předcházení násilným konfliktům nebo jejich šíření prostřednictvím včasného zásahu a na zamezení jejich opakovanému výskytu. V této souvislosti se činnost Evropské unie zaměří na

— předcházení konfliktům tím, že bude usilovat o odhalení hlubších příčin vzniku násilných konfliktů, a přitom se zaměří na přímé příčiny – spouštěcí faktory – těchto konfliktů,

— řešení krizí tím, že se zaměří na kritické fáze konfliktů a podpoří snahy o ukončení násilí s využitím všech možných opatření včetně politické a praktické podpory regionálních a subregionálních iniciativ s cílem dosáhnout a podpořit dohodu o příměří mezi všemi zúčastněnými stranami a případně rovněž zahájí operace na řešení krize,

— budování míru tím, že se bude snažit podporovat iniciativy usilující o zastavení násilného konfliktu, připravovat mírová řešení těchto konfliktů a zabraňovat jejich novému vypuknutí,

— obnovu, v jejímž rámci podpoří hospodářskou, politickou a sociální výstavbu společnosti a států, v nichž proběhly konflikty, aby se předešlo nové eskalaci násilí a byl podpořen trvalý mír.

Článek 3

S cílem přispět ve větší míře k řešení konfliktů a reagovat na stávající krize bere Evropská unie v úvahu

— vývoj mezinárodních právních systémů, postupů řešení sporů a dohod o spolupráci na regionální úrovni, zejména zřízení Rady míru a bezpečnosti Africké unie v červnu roku 2004,

— budování institucí zvýšením účinnosti afrických bezpečnostních a soudních orgánů včetně protiteroristických činností souvisejících s bojem proti terorismu, jakož i určením zvláštních opatření, jejichž účelem je pomoci africkým zemím při plnění jejich závazků vyplývajících ze stávajících mezinárodních nástrojů ve všech důležitých oblastech včetně boje proti terorismu a nedovolenému obchodování,

— podporu ratifikace a plného provádění Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, který může mít důležitou úlohu při formování vnitrostátních institucí pro boj proti beztrestnosti. Patří sem i posílení soudních institucí, které mají v této souvislosti důležitou doplňující úlohu. Zvláštní pozornost bude věnována trestným činům souvisejícím s válkou uvedeným v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu, k nimž patří povolávání dětí k povinné vojenské službě nebo jejich dobrovolný odvod, což má na země zmítané konflikty závažný dopad.

Článek 4

1. EU bude usilovat o zvýšení podpory regionálním dohodám a úsilí zaměřenému na předcházení konfliktům posilováním společné odpovědnosti, upevňováním právního státu, vzděláváním v oblasti předcházení konfliktům, vytvářením kapacit určených mimo jiné k politickým a ekonomickým analýzám, vytvářením systémů včasného varování, rozvojem schopností vyjednávat a zprostředkovávat, zdokonalováním mezinárodních sankčních a vymáhacích mechanismů, vytvářením mechanismů působících na ekonomické faktory podněcující konflikty a posilováním vazeb jak mezi samotnými regionálními organizacemi, tak mezi místními, celostátními a regionálními nevládními činiteli a jinými členy mezinárodního společenství. Úsilí o podporu regionálních a subregionálních organizací v oblasti předcházení konfliktům je Společenstvím a jeho členskými státy pečlivě koordinováno, aby tak vznikaly společné iniciativy a součinnost, případně i v oblasti společného programování.

2. Podpora Evropské unie poskytovaná Africké unii a její spolupráce s ní v oblasti předcházení konfliktům, jejich zvládání a řešení je prováděna s cílem vytvořit dlouhodobé partnerství, zejména v rámci jednání navazujících na káhirskou konferenci na nejvyšší úrovni.

Článek 5

Evropská unie se vynasnaží

— zasazovat o to, aby byla hlediska předcházení konfliktům začleněna do rámce rozvojové a obchodní politiky Společenství a jejích souvisejících strategií pro jednotlivé země a regiony,

— v případě potřeby začlenit do rozvojové a obchodní spolupráce indikátory konfliktu a nástroje na hodnocení dopadu na mír a konflikty, aby se tím snížilo riziko, že poskytovaná pomoc a obchod přispějí ke vzplanutí konfliktu, a aby se co nejvíce zvýšil pozitivní dopad na budování míru,

— zajistit, aby obyvatelstvo jako celek rychle pocítilo konkrétní prospěch,

— zlepšit koordinaci úsilí, které v této oblasti vyvíjí Společenství a členské státy,

— zlepšit rozvojovou a obchodní spolupráci s regionálními, subregionálními a místními činiteli, aby se tak zajistil soulad mezi iniciativami a podpořily se africké aktivity,

— koordinovat své úsilí s mezinárodními finančními institucemi.

Článek 6

1. Evropská unie dlouhodobě podporuje posílení schopnosti afrických zemí podílet se na mírových operacích na regionální, subregionální a bilaterální úrovni, jakož i schopnosti afrických států přispívat k regionální integraci, míru, bezpečnosti a rozvoji. Bez ohledu na toto posilování schopnosti zváží EU a její členské státy nadále v jednotlivých případech rozmístění vlastních operačních prostředků pro předcházení konfliktům a řešení krizí v Africe v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů a v úzké spolupráci s OSN v rámci jeho aktivit v tomto regionu. Tyto úvahy berou na zřetel rozsah prostředků vyvinutý v rámci schopností EU pro řešení krizí, včetně rozmístění civilních pracovníků pro dlouhodobé úkoly při budování míru.

2. Členské státy a Komise si vyměňují informace o všech akcích uskutečněných na podporu schopností afrických zemí podílet se na mírových operacích s cílem zlepšit koordinaci a rozvíjet součinnost. Tyto informace budou shrnuty v ročním přezkumu tohoto společného postoje stanoveném v článku 14.

3. Členské státy a Komise zvýší prioritu strategií pro jednotlivé země a regiony a hodnocení rizik. Strategie pro jednotlivé země mohou být rozvíjeny s využitím standardizovaných ukazatelů a za pomoci skupin odborníků. Hodnocení rizik a strategie pro jednotlivé země by měly těžit z většího využívání místních znalostí, včetně informací místních odborníků vyškolených v oblasti časného varování a hodnocení rizik.

4. Členské státy a Komise usilují o dosažení lepší koordinace dvoustranných opatření na podporu Africké unie a subregionálních afrických organizací, zejména Hospodářského společenství západoafrických států, Jihoafrického společenství pro rozvoj a Mezivládního úřadu pro rozvoj, Hospodářského společenství států střední Afriky a Hospodářského a měnového společenství střední Afriky, pokud jde o africkou schopnost provádět operace na podporu míru.

5. Členské státy a Komise se navzájem systematicky zvou, popřípadě zvou předsednictví, k účasti na cvičeních a seminářích, které pořádají za účelem zlepšení schopností afrických zemí udržet mír.

6. Je vyvíjeno úsilí o koordinaci činností prováděných za tímto účelem a o výměnu informací o těchto činnostech se zúčastněnými třetími stranami, především se Spojenými státy, Kanadou, Norskem a Japonskem, zejména v rámci politického dialogu s těmito zeměmi.

7. Evropská unie usiluje o další zlepšení koordinace s OSN, zejména s Odborem mírových operací, ve všech činnostech směřujících k posílení schopností afrických zemí podílet se na mírových operacích.

8. Evropská unie provede analýzu, jak co nejlépe koordinovat úsilí v oblasti odborné přípravy a výcviku.

9. Evropská unie ad hoc zváží možnost, aby svým jménem, samostatně nebo ve spojení s programy zahájenými jednotlivými členskými státy včas zahájila programy na posílení schopností, pokud tyto programy mohou přinést přidanou hodnotu. Taková činnost může zahrnovat řadu akcí od menších pozorovatelských misí afrických organizací během mírových cvičení pořádaných Evropskou unií až po rozsáhlé vzdělávací programy.

Článek 7

Členské státy budou v oblasti vývozu zbraní nadále provádět omezující politiku a v plném rozsahu budou používat Kodex chování Evropské unie o vývozu zbraní. Členské státy a Komise uznávají, že dostupnost a hromadění zbraní překračující oprávněné bezpečnostní potřeby mohou být činitelem, který přispívá k nestabilitě, a že omezení nedovoleného obchodování se zbraněmi je důležitým příspěvkem k uvolňování napětí a procesu usmíření, a

— spolupracují při prosazování mezinárodního uznání zákazu dovozů zbraní a dalších souvisejících rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN a podporují iniciativy vedoucí k účinnému provádění těchto opatření,

— nadále podporují a aktivně prosazují regionální iniciativy přispívající k předcházení nedovolenému obchodování se zbraněmi a boji proti němu,

— spolupracují s cílem přesvědčit přidružené země, aby se přihlásily k zásadám a opatřením přijatým Evropskou unií. Evropská unie dále zváží podporu africkému úsilí o zlepšení kontrol výroby, dovozu a vývozu zbraní, jakož i podporu kontrol nebo ničení nadbytečných ručních palných zbraní, a rovněž tak podporu africkému úsilí vypořádat se s problémy souvisejícími s ručními palnými zbraněmi v souladu se společnou akcí Rady 2002/589/SZBP ze dne 12. července 2002 o příspěvku Evropské unie k boji proti destabilizujícímu hromadění a šíření ručních palných zbraní a lehkých zbraní [1],

— nadále podporují akční program OSN o nedovoleném obchodování s ručními palnými zbraněmi a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech, jakož i v jednání o protokolu proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich částí, dílů a střeliva, jakož i obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu přijatou Valným shromážděním OSN dne 31. května 2001.

Článek 8

1. Evropská unie

— usiluje o potlačování hospodářských činitelů podněcujících konflikty,

— usiluje o prosazování hlubší integrace Afriky do světového hospodářství a podporuje rovný přístup celé společnosti k výhodám a možnostem této integrace,

— podporuje hospodářskou a politickou spolupráci, například dohody o regionální stabilizaci, aby se tak upevňovaly vztahy mezi stranami, jakožto preventivní opatření a opatření na upevnění míru po konfliktu,

— usiluje o to, aby opatření regionální obchodní integrace, jež jsou součástí politiky zahrnující bezpečnostní sítě pro ohrožené skupiny, napomáhala předcházení konfliktům a jejich řešení.

2. Evropská unie rovněž

— spolupracuje při prosazování obecného dodržování zákazů nedovoleného využívání cenných surovin a obchodování s nimi a dalších souvisejících rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN a podporuje iniciativy zaměřené na účinné provádění těchto opatření,

— aktivně usiluje o nalezení prostředků k potlačení nedovoleného využívání přírodních zdrojů, které přispívá ke vzniku, stupňování a trvání násilných konfliktů,

— případně použije omezujících opatření včetně hospodářských a finančních sankcí proti činitelům, kteří těží z ozbrojených konfliktů a podněcují je. V této souvislosti je třeba se hlouběji zamyslet nad (kladnou nebo zápornou) úlohou, kterou v oblasti předcházení konfliktům a jejich řešení hraje soukromý sektor.

[1] Úř. věst. L 191, 19.7.2002, s. 1.

Článek 9

V průběhu různých fází konfliktu Evropská unie

— hodnotí důležitou úlohu, kterou mohou hrát „nestátní činitelé“ buď při podněcování konfliktu, nebo svou pomocí při řešení konfliktu nebo jeho předcházení. Obě úlohy a jejich možný kladný přínos musí být vzaty v úvahu,

— podporuje uplatňování rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 o ženách, míru a bezpečnosti tím, že zajistí, aby zásada rovnosti žen a mužů byla zohledněna při plánování, provádění a hodnocení dopadu konfliktu, aby byly zohledněny potřeby jednotlivých účastníků konfliktu a úroveň a povaha účasti na rozhodování při předcházení konfliktům, jejich zvládání a řešení, včetně mírových procesů a jednání,

— účinným a komplexním způsobem posoudí krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý dopad ozbrojených konfliktů na děti, přičemž použije různé nástroje, které má k dispozici, a na základě dřívějších nebo probíhajících akcí, v souladu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN č. 1460 a 1539 o dětech a ozbrojených konfliktech a s obecnými zásadami Evropské unie o dětech a ozbrojených konfliktech. Pokusí se též ovlivnit činitele třetích zemí (vlády i nestátní činitele včetně ozbrojených skupin), aby přijali účinná opatření na ochranu práv dětí dotčených ozbrojeným konfliktem.

Článek 10

S ohledem na potřebu věnovat konfliktu neustálou pozornost dokonce i poté, co se stal méně akutním, a na potřebu přispět k ucelenějšímu a systematičtějšímu přístupu k poválečným situacím v Africe Evropská unie

— vytvoří a zorganizuje své vlastní prostředky s cílem podpořit reformu bezpečnostního sektoru v rámci demokratických zásad, dodržování lidských práv, právního státu a řádné správy věcí veřejných, zejména v zemích, které se nacházejí v období přechodu od násilného konfliktu k udržitelnému míru,

— bude nadále poskytovat a upevňovat podporu při řešení problémů, které přináší destabilizující hromadění a nekontrolované šíření ručních palných zbraní,

— zvýší podporu odzbrojování a trvalého začlenění demobilizovaných bývalých bojovníků do společnosti se zvláštním zřetelem k odlišným potřebám žen a mužů a k potřebám dětí odvedených k účasti na vojenských akcích,

— zlepší svoji pomoc při odstraňování nášlapných min, podpoří informovanost o problematice těchto min a pomůže africkým státům při vytváření vlastních schopností provádět odminování,

— bude nadále podporovat opatření, jejichž cílem je usnadnit, aby se obyvatelé, kteří byli nuceni opustit své domovy, mohli po ukončení konfliktu opětovně začlenit do společnosti, a vezme při tom v úvahu související obecné zásady o vnitřním přesídlování vydané zástupcem generálního tajemníka OSN,

— bude vyzývat k usmíření a podpoří nezbytnou obnovu, která zemím, v nichž skončil konflikt, umožní znovu zahájit politiku dlouhodobého rozvoje,

— v souladu se společným postojem Rady 2003/444/SZBP ze dne 16. června 2003 o Mezinárodním trestním soudu [1] a v rámci politického dialogu se svými africkými partnery znovu potvrdí své odhodlání podporovat Mezinárodní trestní soud v jeho postoji k dvoustranným dohodám o nevydávání navrženým Spojenými státy.

Článek 11

Vzhledem k tomu, že je v Africe vztah mezi radikalizací náboženských skupin a nebezpečí jejich zneužití teroristy zvláštním zdrojem znepokojení, vyhodnotí Evropská unie možnou spolupráci v této oblasti na vnitrostátní a regionální úrovni a pomocí řady nástrojů navrhne cesty, jak řešit k tento problém s cílem předcházet konfliktům a budovat mír. V této souvislosti Evropská unie vezme v úvahu společné prohlášení o terorismu přijaté ministerskou konferencí EU-Afrika v Bruselu (dne 11. října 2001), jakož i společné prohlášení o terorismu přijaté ministerskou konferencí EU-Afrika v Ouagadougou (dne 28. listopadu 2002).

Článek 12

Evropská unie zajistí, aby potírání HIV/AIDS bylo plně zohledněno ve strategiích Evropské unie zaměřených na předcházení konfliktům a jejich zmírňování. Dialog s AU na toto téma, který musí být založen na zásadě, že Afrika sama rozhoduje o svém osudu, by měl být intenzivnější. V této souvislosti musí pomoc operacím na podporu míru zahrnovat též osvětu a vzdělávání k předcházení HIV/AIDS, v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1308 o HIV/AIDS a mezinárodních mírových operacích.

[1] Úř. věst. L 150, 18.6.2003, s. 67.

Článek 13

Rada bere na vědomí, že Komise má v úmyslu zaměřit svou činnost na dosažení cílů a priorit tohoto společného postoje, případně prostřednictvím vhodných opatření Společenství.

Článek 14

Na základě zprávy vypracované předsednictvím ve spolupráci s generálním tajemníkem, vysokým představitelem a Komisí se tento společný postoj a jeho provádění každý rok přezkoumá a případně změní.

Článek 15

Zrušuje se společný postoj 2004/85/SZBP.

Článek 16

Tento společný postoj nabývá účinku dnem přijetí.

Článek 17

Tento společný postoj bude zveřejněn v *Úředním věstníku Evropské unie*.

V Lucemburku dne 12. dubna 2005.

Za Radu

J.-C. JUNCKER

předseda